

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ І НАРКОЗЛОЧИННІСТЬ: СТАН І ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ

БУТКЕВИЧ Сергій Анатолійович - кандидат юридичних наук, начальник Кримського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ старший науковий співробітник

УДК 343.575 (477)

В статті розглянуті проблемні питання привертання до відповідальності осіб, причастних до використання засобів, отриманих від незаконного обороту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, ядовитих або сильнодіючих речовин і лікарських засобів. Детально проаналізовано діюче законодавство в сфері запобігання та протидії легалізації злочинних доходів, отриманих від наркобізнесу, а також внесені пропозиції щодо удосконалення окремих його положень.

Ключові слова: відповідальність, запобігання, легалізація злочинних доходів, наркотичні засоби, незаконний обіг, протидія, психотропні речовини.

Постановка проблеми

Незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин та зловживання ними набувають усе більш значних масштабів і становлять одну з особливо серйозних погроз економічному процвітання, політичному ладу і національній безпеці України. Зловживання наркотичними засобами та їх незаконний збут набули в останнє десятиріччя глобального масштабу і найсерйознішим чином відбиваються на соціально-психологічній атмосфері в суспільстві, негативно впливають на економіку, політику та правопорядок.

Наркобізнес став одним з найприбутковіших видів злочинної діяльності, привабливих для організованих груп і злочинних угруповань. Причина розвитку злочинного

бізнесу – у його виключній рентабельності. Разом із цим контрабанда наркотиків до України та їх транзит набули загрозливого характеру: більше половини всіх наркотичних засобів, що вилучаються на території країни, мають закордонне походження. Це вимагає вжиття адекватних заходів з боку держави щодо протидії наркозлочинності [1, с. 3–4].

Водночас активізація наркобізнесу сприяє діяльності щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, із використанням кредитно-банківських та інших фінансових установ, які контролюються організованими злочинними угрупованнями. У зв'язку з цим проблема організації ефективної протидії нелегальному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні закономірно посідає чільне місце у процесі стабілізації криміногенної ситуації у державі.

Стан дослідження

Окремі аспекти запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму розглядалися Л.І. Аркушею, А.С. Беніцьким, М.В. Бондаревою, В.П. Головіною, В.П. Ємельяновим, О.В. Київець, А.О. Клименком, І.Є. Мезенцевою, Л.В. Новіковою, С.В. Симов'яном, Л.М. Чуніхіною тощо. Проблемні питання боротьби з наркозлочинністю були предметом наукових розвідок Г.А. Алієва, О.М. Бандурки, А.М. Волощука, С.П. Гарницького, О.М. Джужі, О.М. Кос-

тенка, А.А. Музики, Д.Й. Никифорчука, І.П. Руценка, С.В. Слинька, В.А. Тимошенка та ін., що дає підстави зробити висновок про міжгалузевий характер цієї тематики. Проте, більшість питань, пов'язаних з розв'язанням проблемних питань запобігання та протидії використанню коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, досі не досліджено. Отже, ґрунтовне, комплексне їх вивчення набуває особливого значення й актуальності, насамперед у світлі оновленого кримінального процесуального законодавства, чим і пояснюється вибір теми наукової розвідки та мета статті.

Виклад основних положень

У міжнародному праві у преамбулі до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 вперше було підкреслено актуальність заходів із запобігання та протидії використанню доходів, здобутих від наркобізнесу. Зокрема, Сторони цієї Конвенції:

по-перше, були «сповнені рішучості позбавити осіб, які займаються незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин (курсив наш – С. Б.), доходів, одержуваних від злочинної діяльності, і тим самим усунути головний мотив, який спонукає їх до цього»;

по-друге, прагнули «усунути корінні причини проблеми зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами, включаючи незаконний попит на такі засоби і речовини і величезні доходи, одержувані від незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (курсив наш – С. Б.)» [2].

Що стосується чинного законодавства, зокрема законів України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» [3] і «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [4], які мають безпосереднє відношення до питань протидії легалізації злочинних доходів і наркозлочинності, то в

них не окреслена специфіка заходів із запобігання використанню коштів, одержаних від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Проте, як зазначено у Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 735-р, зростання обсягу пропонування наркотиків є істотним криміногенним чинником, що загрожує громадській безпеці, у зв'язку з чим правоохоронні органи повинні зосередити зусилля на найбільш загрозливих сегментах наркоринку – наркобізнесі та діяльності організованих дилерів, які стимулюють незаконний обіг наркотиків. Відповідно, ефективність правоохоронної діяльності у цій сфері повинна підвищитись насамперед за рахунок піднесення рівня виявлення контрабанди наркотиків, викриття системних зв'язків наркобізнесу, припинення корупційних схем, пов'язаних з наркозлочинністю [5]. При цьому пріоритетом правоохоронної діяльності в досліджуваній сфері повинно бути вдосконалення правової основи для посилення боротьби з відмиванням грошей, отриманих від злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотиків.

Для реалізації цих та інших суміжних завдань у плані заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011–2015 рр., затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.11.2010-№ 2140-р, керівництву Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної митної служби України й Адміністрації Державної прикордонної служби України поставлено завдання активізувати здійснення заходів щодо знешкодження злочинних наркоугруповань, підпільних нарколабораторій для виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин натурального та синтетичного походження, а також боротьби з відмиванням (легалізацією) доходів, отриманих внаслідок незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин (підпункт 2 п. 12) [6].

Щодо інших центральних органів виконавчої влади, уповноважених вживати відповідних заходів у цій сфері, зазначимо, що нині Державна служба України з контролю за наркотиками є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері формування та забезпечення реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади з цих питань [7]. Основними завданнями даного центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, є:

- формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;

- здійснення державного регулювання та контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та заходів з протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;

- координація діяльності органів виконавчої влади у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень;

- забезпечення відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, взаємодії та інформаційного обміну з міжнародними організаціями і компетентними органами іноземних держав у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та протидії їх незаконному обігу, а також представлення інтересів України у зазначеній сфері в міжнародних організаціях [7].

Разом із цим, відповідно до Указу Президента України від 13.04.2011 № 457/2011 Кабінету Міністрів України необхідно було подати у місячний строк проект закону України про Державну службу України з контролю за наркотиками, визначивши основними її завданнями: (1) формування та забезпечення реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх не-

законному обігу, а також координації діяльності органів, що здійснюють таку протидію; (2) проведення відповідно до законодавства України оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, легалізації (відмивання) доходів, отриманих від злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом, та осіб, які вчинили такі злочини; (3) виявлення, попередження, припинення, розкриття, дізнання і досудове слідство у справах про злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, легалізації (відмивання) доходів, отриманих від злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; (4) провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [7]. Однак дотепер Указ голови держави залишається невиконаним.

Узагальнюючи викладене вище, зазначимо, що відсутність чіткого розподілу завдань правоохоронних та інших державних органів у сфері запобігання та протидії легалізації злочинних доходів і наркозлочинності призводить до дублювання певних їх функцій або навпаки залишенню поза увагою окремих аспектів оперативно-службової діяльності. Наприклад, у системі Міністерства внутрішніх справ України провідне місце у цих заходах посідають підрозділи боротьби з незаконним обігом наркотиків, але взаємодіяти з даних питань з Державною службою фінансового моніторингу України мають право лише Головне слідче управління та Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України.

Наголосимо, що вперше кримінальну відповідальність за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, було встановлено Законом України від 15.02.1995 № 64/95-ВР, який доповнив Кримінальний кодекс УРСР 1960 р. відповідною нормою (ст. 22912) [8]. Остання з деякими змінами та доповненнями була включена до нового Кримінального кодексу України 2001 р. у вигляді ст. 306 (диспозицію було доповнено

словосполученнями «розміщення коштів... в установах, організаціях», «використання таких коштів для придбання... майна»; санкцію ч. 1 змінено з «від трьох до десяти років» на «від п'яти до дванадцяти років»; санкцію ч. 2 щодо позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю зменшено з п'яти до трьох років) [9].

В останній редакції ст. 306 «Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів» Кримінального кодексу України від 04.11.2011 передбачає відповідальність за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів [9].

Аналіз практики виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин і лікарських засобів, а також власний досвід роботи в підрозділах боротьби з незаконним обігом наркотиків Головного управління МВС України в Автономній Республіці Крим свідчать про серйозні наміри вітчизняних наркоділків щодо подальшого використання «брудних» коштів як у злочинному, так і легальному бізнесі, коли такі доходи шляхом різних маніпуляцій набувають статусу законних. За допомогою складних операцій із коштами злочинці маскують справжні джерела походження своїх доходів. Саме тому виявлення та вилучення незаконних коштів, накопичених наркоділками, недопущення їх подальшої легалізації є однією з умов ефективної протидії транснаціональній злочинності, насамперед у банківській і кредитно-фінансовій сферах (див. табл. 1).

Підкреслимо, що склад злочину, передбачений ст. 306, є спеціальним стосовно складу злочину, передбаченого ст. 209 «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» Кримінального кодексу України. Відмінність між ними полягає, зокрема, у джерелах надходження доходів, деяких ознаках об'єктивної сторони. У низці випадків легалізація певних коштів вимагає кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених статтями 209 і 306 Кримінального кодексу України [10, с. 141].

Об'єктивна сторона цього злочину характеризується наступними діями:

1) розміщення коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, у банках, на підприємствах, в установах, організаціях та їх підрозділах.

Під розміщенням таких коштів слід розуміти відкриття від імені фізичної або юридичної особи рахунку в банку або додатковий внесок грошових коштів на наявний рахунок, переказ з іншого рахунку, вкладення коштів у фонди різних підприємств, установ або організацій, які мають самостійний баланс, або в їх філії, та інші схожі дії, пов'язані з передачею коштів, отриманих у результаті незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, у легальні (законні) структури. Місцем їх розміщення можуть бути комерційні або інші банки, підприємства, установи або організації [11, с. 558];

2) використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засо-

Таблиця 1.

Кількість кримінальних справ, порушених слідчими органів внутрішніх справ у період з 2005 р. по 20 листопада 2012 р.

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Всього
Стаття 209	374	338	363	382	342	336	346	266	2747
Стаття 306	183	163	126	105	101	110	121	116	1025

бів, для придбання об'єктів, майна, що підлягають приватизації, чи обладнання для виробничих чи інших потреб.

Придбання за такі кошти об'єктів приватизації може здійснюватися різним шляхом, наприклад, шляхом викупу на аукціоні. Придбання обладнання – це придбання механізмів, апаратури та інших предметів для виробничих або інших потреб [11, с. 558];

3) використання таких доходів (коштів і майна) з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів.

Використання коштів і майна з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів полягає у використанні таких доходів для подальшого культивування наркомістких рослин, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, транспортування, придбання, реалізації (випуску) та інших дій із зазначеними засобами та речовинами.

При цьому моментом закінчення даного злочину є вчинення однієї із зазначених дій [11, с. 558].

Якщо використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, поєднано із вчиненням інших незаконних дій, – виробництвом, збутом, вимаганням і т. ін. цих засобів або речовин, скоєне слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 306 і, зокрема, статтями 307, 308, 309, 311, 312 та іншими статтями Кримінального кодексу України.

Підкреслимо, що оскільки наркобізнес є надприбутковою сферою злочинної діяльності не тільки в Україні, але і світі, зазвичай кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, використовуються з метою подальшого продовження даної про-

типравної діяльності. Використання таких коштів може вчинятись із застосуванням різноманітних прийомів і способів, але найпоширенішими серед них є придбання наркотиків, а також обладнання для їх незаконного виготовлення.

На наш погляд, оперативно-розшукова діяльність щодо документування використання наркоділками доходів (коштів і майна), здобутих від незаконного обігу наркотиків, з метою його продовження повинна здійснюватися шляхом застосування гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі з використанням можливостей підрозділів оперативної служби та оперативно-технічних заходів.

Як свідчить практика, у зазначеній категорії кримінальних провадженнях об'єктивна сторона кримінального правопорушення має вираз переважно у формі використання доходів (коштів і майна), здобутих від незаконного обігу наркотиків, з метою його продовження шляхом вчинення дій, пов'язаних з фінансуванням незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотиків з метою збуту чи організацією або утриманням місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотиків [12, с. 21].

Безперечно, в перспективі доказове значення матимуть документи, матеріальні носії, що можуть бути перевірені та зафіксовані процесуальним шляхом та свідчення осіб, які здійснювали придбання наркотиків. Установлення таких осіб здійснюється з використанням сил і засобів оперативно-розшукової діяльності, вивченням матеріалів кримінальних проваджень, матеріалів про притягнення до адміністративної відповідальності наркозалежних осіб тощо.

Крім цього, з метою формування доказової бази необхідно:

– в обов'язковому порядку відслідковувати рух кримінальних коштів, звертати увагу на встановлення повних схем процесу їх легалізації (відмивання), місця вкладання коштів і методи використання;

– установити осіб, які можуть бути свідками та очевидцями процесу використання здобутих від незаконного обігу наркотиків коштів і майна з метою продовження зло-

чинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотиків;

– націлювати оперативні можливості на з'ясування реального матеріального та фінансового стану осіб, які перевіряються, виявляти місцезнаходження незаконно нажитого майна і коштів для забезпечення їх можливої конфіскації у встановленому законодавством порядку;

– установлювати факти та визначити документи, пов'язані з придбанням майна, яке використовується з метою продовження злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотиків [12, с. 22].

Головною метою здійснення зазначених вище заходів є встановлення повної суми коштів, що були здобуті від незаконного обігу наркотиків. На практиці задокументувати точний розмір таких доходів важко, адже збут наркотиків фактично завжди відбувається за готівку (за рідким виключенням з використанням поштових або банківських переказів) та не залишає за собою паперового «сліду», що характерно для злочинів економічної спрямованості. Всі ці заходи повинні здійснюватися як шляхом проведення всього комплексу негласних слідчих (розшукових) заходів під час ведення оперативно-розшукових справ, так і шляхом здійснення слідчих (розшукових) заходів по кримінальних провадженнях за фактами збуту наркотиків.

Наступною складовою частиною процесу доказування протиправної діяльності є характеристика особи злочинця. Так, якщо винна особа ніде не працює та не має інших легальних джерел доходів, то цілком зрозуміло (у тому числі для суду), що для закупівлі наркосировини та інших витрат, пов'язаних з організацією та продовженням наркобізнесу, використовувалися виключно кошти та майно, здобуті від збуту наркотиків.

Отже, злочинна діяльність, пов'язана з незаконним обігом наркотиків, має систематичний характер, здійснюється протягом тривалого часу стійкою групою осіб, які діють за єдиним планом з розподілом ролей, тобто такій діяльності притаманні всі ознаки організованості. При цьому, доходи, здобуті від збуту наркотиків, практично завжди становлять єдине джерело існування злочинців, які в переважній більшості ніде не працю-

ють. Саме тому найважливішим чинником, що визначає передумови успішного досудового розслідування злочинів, передбачених ст. 306 Кримінального кодексу України, є встановлення всього ланцюга протиправної діяльності – надходження наркотиків від їх виготовлювача та розповсюджувачів до споживачів, а також рух коштів у зворотному напрямку. При цьому для встановлення факту використання доходів, здобутих від незаконного обігу наркотиків, для продовження наркобізнесу, не має значення які кошти (купюри), майно було використані (отримані від збуту наркотиків). Головне чітко встановити схему фінансування злочинної діяльності, тобто всі джерела та суми доходів наркоділків, розміри їх витрат на особисті потреби та на організацію наркобізнесу [12, с. 23].

Разом із цим з метою стимулювання працівників оперативних і слідчих підрозділів правоохоронних органів, які беруть участь у запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, у тому числі від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, вважаємо доцільним ст. 23 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» доповнити частиною такого змісту:

«8. Після розгляду судом справ про злочини, пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, 50 відсотків вартості конфіскованого майна і коштів, визнаних судом такими, що набуті, використовувалися або мали бути використані в ході цієї злочинної діяльності, передається органам, які безпосередньо проводили досудове розслідування, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України».

Висновки. Таким чином, незважаючи на наявність окремого складу злочину у Кримінальному кодексі України (ст. 306), на законодавчому рівні чітко не визначено систему заходів із запобігання та протидії легалізації злочинних доходів, одержаних від наркобізнесу, а також правоохоронні органи, відповідальні за її реалізацію. Суперечності й про-

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуті проблемні питання притягнення до відповідальності осіб, причетних до використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин і лікарських засобів. Детально проаналізовано чинне законодавство у сфері запобігання та протидії легалізації злочинних доходів, одержаних від наркобізнесу, а також внесені пропозиції щодо вдосконалення окремих його положень.

SUMMARY

In the article the problem issues to prosecute individuals involved in use of funds derived from illegal traffic in narcotic drugs, psychotropic substances, its analogues and precursors, toxic or potent substances and drugs are considered. Analyzed in detail the existing legislation in field of prevention and counteraction to money laundering derived from drug trafficking, and made suggestions to improve some of its provisions.

галіни чинного законодавства в даній сфері призводять до щорічного зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, та уникненню від відповідальності осіб, причетних до їх вчинення.

Убачається, що необхідною передумовою початку кримінального провадження за ознаками ст. 306 Кримінального кодексу України є встановлення самого факту незаконного обігу наркотиків. Порухення такого провадження можливо лише з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні предикатного кримінального правопорушення, ґрунтовного вивчення всіх наявних і напрацьованих матеріалів, установлення суми доходів, здобутих винною особою від незаконного обігу наркотиків, і т. ін. Відтак, застосування ст. 306 Кримінального кодексу України є лише логічним завершенням якісного досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів.

Література

1. Виявлення та розкриття злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів : навч. посіб. / А. М. Волощук, С. А. Буткевич, В. О. Біляєв та ін. – Одеса : ОДУВС, 2011. – 342 с.
2. Про ратифікацію Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : Постанова Верховної Ради УРСР від 25 квіт. 1991 р. № 1000-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 24. – Ст. 277.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28 листоп. 2002 р. № 249-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 1. – Ст. 2.

4. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15 лют. 1995 р. № 62/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – Ст. 62.

5. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серп. 2013 р. № 735-р // Офіційний вісн. України. – 2013. – № 76. – Ст. 2829.

6. Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011–2015 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 листоп. 2010 р. № 2140-р // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 230.

7. Питання Державної служби України з контролю за наркотиками : Указ Президента України від 13 квіт. 2011 р. № 457/2011 // Офіційний вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1263.

8. Кримінальний кодекс України від 28 груд. 1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 14.

9. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

10. Буткевич С. А. Стаття 306 Кримінального кодексу України: науково-практичний коментар / - С. А. Буткевич // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2013. – № 2 (11). – С. 139–146.

11. Кримінальний кодекс України : Наук.-практ. коментар. Видання шосте, перероблене та доповнене / Відп. ред. Є. Л. Стрельцов. – Х. : ТОВ «Одісей», 2009. – 816 с.

12. Документування та розслідування злочинів, пов'язаних з використанням коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків : Метод. рекомендації / Никифорчук Д. Й., Скибінський А. Г., Стрільців О. М., Керевич О. В. [За заг. ред. Андрєєва М. М.]. – К. : МВС України, 2008. – 24 с.